

BEBEKLERE ADINI VEREN ÖLÜM MAKİNESİNİN MUCİDİ ÖLDÜ

Mithat BEREKET

Khas Pusula Akademisi

Afganistan, Pakistan, Bosna, Irak, Kosova, Çeçenistan, Ortadoğu, Abhazya, Azerbaycan... Savaşların, çatışmaların olduğu her yerde karşımıza, hep aynı silah çıktı. Sadece düzenli orduların değil, gerillaların ve hatta teröristlerin elinde bile bu silahtan vardı.

Biz nereye gidersek gidelim, bu ölüm makinesi de adeta bizi takip ediyordu. Ancak, işin gerçeği çok daha farklı. Aslında o bizi değil; biz onu takip ediyorduk. Çünkü, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana dünyanın neresinde bir savaş, bir çatışma varsa orada bu silah vardı. Bu silahın adı: AK-47; ya da daha çok bilinen adıyla: Kalaşnikov.

Bu silahı artık dünyada bilmeyen, tanımayan yok. Son 50 yıl içinde bu silahtan yaklaşık 100 milyon adet üretildi. Bu ölüm makinesi, 20. yüzyılın ikinci yarısında o kadar çok kullanıldı ki, neredeyse savaşın tüm dünyanın ortak malı, ortak sembolü haline geldi. Artık, çocuklar bile Kalaşnikov'un ne olduğunu biliyor. Dünya'daki pek çok ordu bu silahı kullanıyor. Bununla da kalmıyor. Kalaşnikov ülkelerin armalarına, bayraklarına da girmiş durumda. Adına şarkılar yapılıyor; hatta bazı ülkelerde aileler, yeni doğmuş çocuklarına "kalaş" adını veriyorlar. Anlayacağınız, bu ölüm makinesi, 20. yüzyılın ortak popüler kültürünün, en ünlü parçası.

Basit çalışma mekanizması, dayanıklılığı ve en önemlisi ucuz fiyatı sayesinde bugün Kalaşnikov'un girmediği ülke yok. 55 ülkenin orduları bu makineli tüfeği kullanıyor. Tanesi yaklaşık 150 dolardan satılıyor. Ancak, bazı özel durumlarda, ya da savaşlarda karaborsa fiyatı 15-20 dolara kadar iniyor. Ancak, ne gariptir ki, bu silah artık

bir ikon, bir simge haline gelmiş durumda. Bu ölüm makinesi, dünyada sadece savaşların ya da etnik çatışmaların değil, aynı zamanda, silahlı direnişin ve özgürlük mücadelelerinin de sembolü olmuş. Bugün artık bu makineli tüfek, bağımsızlık için savaşan üçüncü dünya ülkelerinin çoğunda, “devrim silahı” olarak kabul ediliyor. O kadar ki, bazı ülkelerin pullarında, armalarında hatta bayraklarında bile Kalaşnikov yer alıyor. Mozambik bayrağı bunun en güzel örneği. Ayrıca, Afrika'nın güneyindeki bu ülkede zor kazanılan bağımsızlığın sembolü olarak, erkek çocuklarına da “kalaş” adı veriliyor.

Kalaşnikov'u ayrıca, dünyadaki tüm ayrımcı ve terörist gruplar da kullanıyor. Afganistan-Pakistan sınırındaki bölgede İslami militan yetiştirilen kamplarda bile, küçücük çocuklara her şeyden önce, Kalaşnikov kullanılması öğretiliyor. Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da dağlarda saklanan ya da Kuzey Irak'ta barınmaya çalışan PKK teröristlerinin elinde de hep bu silah var. Ayrıca, İRA'nın ya da ETA'nın da Kalaşnikov kullandığı biliniyor. O kadar ki, Kuzey İrlanda sokaklarında sık sık Kalaşnikovlu duvar resimlerine rastlamak mümkün. Afrika'nın pek çok ülkesindeki iç savaşlarda da başrolde yine Kalaşnikov var. Hem de çocuk askerlerin elinde.

Dahası var... Filistin Kurtuluş Örgütü'nün bayrağında yer alan Kalaşnikov, bu örgütün lideri Yaser Arafat'ın da yanından ayırmadığı tek silahtı. Aynı şekilde ABD'ye karşı düzenlenen 11 Eylül saldırılarıyla adı tüm dünyayı dolaşan Usame Bin Ladin'in de, dizinin dibinde sürekli bir tane AK-47 görmek mümkündü. Ve Fidel Kastro... Kalaşnikov'a olan hayranlığıyla tanınan Kastro da, Küba'nın özgürlüğü için savaşırken çoğunlukla bu silahı kullanmıştı...

Kalaşnikov bugün diktatörlerden teröristlere, uyuşturucu kaçakçılardan savaş ağalarına, gerillalardan düzenli ordulara kadar herkesin elinde. Durum böyle olunca da, bu “ölüm makinesi”, 20. yüzyıl popüler kültürünün en ünlü parçalarından biri haline gelmiş.

İşte, biz de bu ünlü silahın; bu ünlü “ölüm makinesi”nin sırrını anlayabilmek için AK-47'yi daha yakından tanımak istemiştik. Öyle ya, asker, gerilla, milis ya da terörist... Nasıl oluyor da gittiğimiz tüm savaşlarda; her yerde karşımıza hep o çıkıyordu?... Biraz daha araştırınca bulgular bizi Rusya'da; başkent Moskova'nın 1500 kilometre doğusunda, Ural dağları eteklerinde bir kente götürdü. Bu efsanevi silahın doğum yerine...

Bu şehrin adı: İjevsk. 700 bin nüfuslu bu kenti, 1990'ların başına dek kimseler bilmezdi. Burası Sovyetler'in kapalı şehirlerinden biriydi. Çünkü, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin en büyük silah fabrikaları buradaydı. O yüzden, Sovyetler Birliği'nin en önemli silah üretim merkezi olan İjevsk, adeta bir hayalet şehir

gibiymi. Çünkü, hiçbir harita ya da krokide gösterilmezdi. İşte, ünlü Kalaşnikov tüfekleri burada üretiliyordu. İjevsk'deki İjmaş fabrikaları, Kalaşnikov'un yeni modellerini üretmeye bugün de devam ediyor. Kalaşnikov'u herkes bilir de, bu silahı; bu ölüm makinesini icat eden adam pek bilinmez.

Adı: Mihail Temofiyeviç Kalaşnikov...

İjevsk'e ulaşıp, Kalaşnikov'un evine doğru yola koyulduğumuzda karşımıza nasıl birinin çıkacağını merak ediyorduk. Öyle ya, dünyanın bu en ünlü silahının mucidi; Ruslar'ın bu ünlü halk kahramanı acaba nasıl biriydi? Dünyanın bir numaralı silah ustası, nasıl bir evde oturuyor? Nasıl yaşıyordu? “Silah Kalaşnikov”un yüzünü biliyoruz da “İnsan Kalaşnikov”un yüzünü merak ediyorduk. Arabamız İjevsk'in ara sokaklarından birinde, eski bir apartmanın önünde durmuş ve bu eski apartmanın üçüncü katında, karşımıza çakır gözlü, babacan bir ihtiyar çıkmıştı.

Karşılıklı merhabalaştıktan sonra da hiç vakit kaybetmeden hemen söyleşiye başlamıştık. Tabii, bizi en çok meraklandıran bu ünlü “ölüm makinesi”nin ortaya çıkış öyküsü; yani, icat edilmesinin hikayesiydi. Mihail Kalaşnikov, samimi bir şekilde anlatmaya başlamıştı:

“... Almanya, İkinci Dünya Savaşı sırasında, 1941'de, SSCB'ye saldırdı. O sırada, ben de ordudaydım. Tank kullanıyordum. Alman cephesinde çok kötü yaralandım. Hastaneye kaldırıldım. İşte, ilk olarak hastanede yatarken böyle bir silah icat etmeye karar verdim. Çünkü, Almanlarla çatışmaya girdiğimizde, ordumuzun silah olarak ne kadar eksik olduğunu görüyorduk. Ayrıca, Almanlar'ın elinde, daha çok mermi atan yeni bir makineli tüfek vardı. İşte, ilk kez o zaman, Rus askerlerine yardım etmek için, yeni bir silah tasarlamaya başladım.”

Kalaşnikov'un etkilendiği Alman silahı: StG-44 idi; ya da daha sık kullanılan adıyla “Sturmgeväher”; yani, “Fırtına Tüfeği”. Bu makineli tüfek, Naziler'e büyük üstünlük sağlıyor, Rus ordusu ağır kayıplar veriyordu. 22 yaşındaki genç Kalaşnikov'sa hastaneden çıktıktan sonra, Almanlar'ın bu ünlü silahına karşı yeni bir silah geliştirmek için çalışmaya devam etti. Sonunda beklediği fırsat beş yıl sonra geldi. Sovyet Kızıl Ordusu'nun gücünü arttırmak ve Almanlar'ın makineli tüfeğinden daha iyi bir tüfek bulmak için, Savunma Bakanlığı bir yarışma açmıştı. Kalaşnikov, beş yıldır üzerinde çalıştığı yeni makineli tüfeğini, 1946'da bu yarışmaya yolladı. Bu, otomatik mermi atan bir saldırı silahıydı. Yepyeni bir tasarımı ve yepyeni bir çalışma düzeni vardı. Yıl sonunda, Moskova'dan gelen bir haber, sonunda genç tasarımcının önünü açıyordu. Yarışmayı onun silahı kazanmıştı. O zaman 27 yaşında olan Kalaşnikov, hayatının ilk büyük ödülünü de Stalin'den alıyordu: 150 bin ruble. Stalin bu yeni makineli tüfeği çok sevmişti. Bu tip otomatik silahlara Rusça'da “avtomat” deniyordu. Çavuş

Kalaşnikov'un icat ettiği bu yeni makineli tüfek, 1947 yılında Sovyet ordusunun kayıtlarına girmişti. İşte bu yüzden, bu yeni silahın adı da "Avtomat Kalaşnikova-47" oldu. Yani, AK-47.

Dünyada siyasi istikrarsızlığın giderek arttığı o yıllarda, "Avtomat Kalaşnikov-47"lerin de seri üretimine geçildi. Sovyetler Birliği, kendi ordusunu ve hava kuvvetlerini bu silahlarla donattıktan sonra Kalaşnikovları, Varşova Paktı üyesi ülkelere de "kardeşlik yardımı" adıyla göndermeye başladı. Kapitalist Amerika'ya karşı, Sovyetler'in yanında yer almak isteyen kim varsa, her şeyden önce hediye olarak bol miktarda Kalaşnikov alıyordu. Bu ölüm makinesi Soğuk Savaş yıllarında, Sosyalist Blok'un sembolü haline gelmeye başladı. Moskova, kendi ideolojisine sempati duyan herkese, para yardımı yerine bu ölüm makinelerinden yolluyordu. AK-47 Kalaşnikov, artık bir silahtan daha çok ideolojik bir simge haline gelmişti...

Yıllar sonra, "Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği", dağıldı."Soğuk Savaş" bitti. Sovyet İmparatorluğu'nun dağılmasıyla birlikte bu ölüm makinesinin üretimi de ciddi biçimde azaldı. "Silah Kalaşnikov"a olan talebin azalması "insan kalaşnikov"un işine yaradı. 1990'ların başına kadar, ünlü mucit Mihail Kalaşnikov, 51 yıldır İjevsk'den dışarı çıkmamıştı. Yurt dışına çıkması yasaktı. Batılı istihbarat örgütleri, 1990'a kadar bu ünlü silahın mucidinin kim olduğunu bilmiyorlardı. Tahmin edenlerse, Mihail Kalaşnikov'un öldürüleceğine inanıyorlardı. Bu insan, hayatının büyük bölümünü gizlenerek geçirmişti. Komşuları bile, bu adamın ne iş yaptığını bilmiyordu. Ancak, demirperdenin kalkmasıyla birlikte, Mihail Kalaşnikov da özgürlüğüne kavuştu. Batı dünyası, özellikle de Amerika, bu ünlü mucide hemen ilgi gösterdi ve Mihail Kalaşnikov hayatında ilk defa 1990 yılında, 71 yaşındayken yurt dışına, Amerika'ya gitti...

Otomatik ya da yarı otomatik olarak kullanılabilen AK-47'nin en büyük özelliği, basit ve güvenilir olması. Şarjörü 30 mermi alıyor. Ağırlığı yaklaşık 5 kilo olan bu silahın, etkili vuruş menziliyse 800 metre. Mihail Kalaşnikov, bu ölüm makinesinin çalışma prensibini de barut gazıyla işleyen çok basit bir düzeneğe bağlamış. Buna göre, silahın üzerindeki kurma kolunu geriye çekip bırakınca, şarjörden bir mermi namluya sürülüyor. Tetik çekildiğinde, bu patlatma iğnesini harekete geçiriyor ve mermi ateşleniyor. O sırada ortaya çıkan barut gazı, merminin ardından gidip, namlunun üzerindeki bölmeden geçerek pistonu yeniden kurulu hale getiriyor. Bu arada boş kovan da namludan dışarı atılıyor. Böylece piston yeniden ateşlemeye hazır hale geliyor. Ayrıca, barut gazı namlunun üstüne taşındığı için de, bu tip makineli tüfeklerde görülen geri tepme çok az oluyor. Sonuçta, hedefini şaşmayan, çok kolay kullanılan bir saldırı silahı ortaya çıkıyor. Bütün bu çalışma mekanizmasının en büyük özelliği ise son derece basit ve ucuz parçalardan oluşuyor olması.

Mihail Kalaşnikov, çok mütevazı bir hayat yaşıyordu. Son 50 yıl içinde icat ettiği tüfekten, yaklaşık 100 milyon adet üretilmesine rağmen o tek bir ruble bile kazanamamıştı. Hayatının büyük bölümünde fabrikadan aldığı maaşla geçinmiş. Batı dünyasındaki

meslektaşları milyoner olurken Bay Kalaşnikov, bunlara hiç önem vermemişti. Oysa, Kalaşnikov'lar son 50 yılda, ideolojik nedenlerle dünya talebinin kat kat üstünde bir sayıda üretildi. Bugün, artık özel talep olmadıkça, bu silahların yeni üretimi yapılmıyor. Ancak, halen ortalıkta bulunan Kalaşnikov'lar bir savaştan diğerine, sürekli el değiştirerek, bölgesel çatışmalarda rol alıyor. Dünyada sadece Kalaşnikov ticaretinden dolayı silah kaçakçılarının cebine giren para, yıllık 3 milyar dolar olarak tahmin ediliyor...

Yedek parçaları çok ucuz olduğundan, eskiyenler yenilenip yeniden dünya silah ticaretinde yer alıyorlar. O yüzden adeta her ülkede bulunabilen kalem piller gibi, her yerde mermileri, aksesuarları ya da yedek parçaları var. Bu ölüm makineleri en çok da gençleri ve çocukları etkiliyor. Basit olduklarından ve kolay kullanıldıklarından, çocukların ve gençlerin eline hep bu silah veriliyor. Şu anda dünyada toplam 60 ülkede 300 bin çocuk asker var ve bunların hemen hemen hepsi de Kalaşnikov kullanıyor.

Mihail Kalaşnikov belki zengin değildi ama, gerek aldığı ödüller gerekse insanlardan gördüğü saygı, bu yaşlı adamı fazlasıyla mutlu ediyordu. Ünlü mucide, bugüne dek toplam 11 madalya ve 8 nişan takılmıştı. İki kez Sosyalist Emek Kahramanı Ödülü'ne layık görülmüş ve ayrıca, Lenin ve Stalin ödüllerini kazanmıştı. Doğduğu kasabaya, bronz büstü dikilmiş. Ayrıca, ortaokul mezunu bu adam, tasarım dehası sayesinde bilim doktoru unvanına layık görülmüştü. Daha da önemlisi, bu yaşlı çavuş, 1994'de, o zamanki Devlet Başkanı Boris Yeltsin tarafından generalliğe terfi ettirilmişti...

Bugün, İjevsk'de Kalaşnikov adına bir de müze açılmış durumda. Bu müzede ünlü mucidin hayat hikayesi ve icatları yer alıyor. İşin ilginç, İjevsk'de, Kalaşnikov adını taşıyan votka bile var. Mihail Kalaşnikov bütün bunları büyük bir gururla anlatırken votkasından bize de ikram etmeyi ihmal etmemişti. Belli ki, halktan gördüğü sevgi ve saygı onu fazlasıyla mutlu ediyordu. Ben ve Pusula ekibinden Özer, Hakan ve Moskova'dan bizimle birlikte gelen Rus tercümanımız, 5-6 kadehten sonra sarhoş olurken o ihtiyar adam hâlâ çakı gibi ayaktaydı..

23 Aralık'ta Mihail Kalaşnikov'un vefat ettiğini duyar duymaz; Hakan, ben ve Özer, derhal telefonlara sarılıp birbirimizi aradık. Eee ne de olsa hem mucidi hem de icadımı daha yakından tanımıştık.

Öldüğünde 94 yaşında olan o yaşlı ihtiyarın söyledikleri üçümüzün de aklından çıkmamıştı:

"Ben silahımı, masum insanları öldürmek için ya da katiller, teröristler kullansın diye değil, vatanımı korumak için icat ettim. Evet, bu silah tüm dünyaya yayıldı bunu itiraf ediyorum; ama bunun doğru biçimde kullanılmasını istiyorum. Bu silah, masum insanları öldürmek için değil barışı sağlayıp, bağımsızlığı korumak amacıyla geliştirildi"...